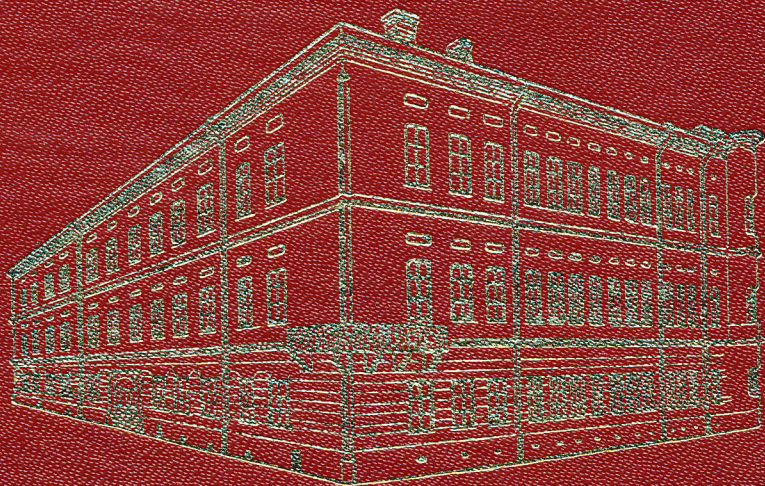

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

V

1958

ACTA
MVSEI NAPOCENSIS
V

COMITETUL DE STAT PENTRU CULTURĂ ȘI ARTA
MUZEUL DE ISTORIE
CLUJ

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

V

1968

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Acad. prof. C. DAICOVICIU
(directorul colegiului de redacție);

P. BUNTA,
doctor în istorie (redactor șef);

H. DAICOVICIU

ȘT. FERENCZI
doctor în istorie;

conf. I. KOVÁCS

prof. ȘT. PASCU,
doctor-docent în științe istorice, membru corespondent al Acad. Republicii
Socialiste România;

G. A. PROTOPOPESCU

I. I. RUSSU,
doctor-docent în științe istorice (secretar științific);

L. VAJDA
doctor în istorie;

N. VLASSA

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“,
Anuarul Muzeului de Istorie Cluj.
Orice corespondență se va adresa:
Muzeul de Istorie Cluj
Str. Emil Isac nr. 2
Tel. 2.26.77.

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“,
Annuaire du Musée d'Histoire de Cluj.
Toute correspondance sera envoyée à
l'adresse:
Muzeul de Istorie Cluj
Str. Emil Isac nr. 2. ROUMANIE

ILLVSTRISSIMO ET DOCTISSIMO VIRO
CONSTANTINO DAICOVICI
RERVM GESTARVM DACORVM ET ROMANORVM
INVESTIGATORI MIRAQVE DOCTRINA INTERPRETI
MVSEI NAPOCENSIS CONDITORI MODERATORI MAGISTRO
SEPTVAGENARIO
DISCIPVLI SODALES

Tovarăşului

Acad. CONSTANTIN DAICOVICIU
MEMBRU AL CONSILIULUI DE STAT AL R. S. ROMÂNIA
RECTORUL UNIVERSITĂȚII „BABEȘ—BOLYAI“ CLUJ

Cea de-a 70-a aniversare a domniei voastre este pentru toți oamenii de cultură din țara noastră, și pentru mine personal, un moment emoționant.

Aceasta pentru că sărbătorim o mare personalitate intelectuală a țării, cu merite unanim recunoscute în țară și peste hotare, pentru că ne bucurăm de aniversarea unuiia dintre deschizătorii de drumuri ai culturii și științei românești, pentru că mai mult decât oricând vă simțim ca pe un magistru cu spiritul mereu tânăr, în plină efervescență creatoare.

Vă rog să-mi permiteți să vă adresez cu prilejul aniversării Dumneavoastră, cu acest fericit prilej, cele mai calde urări de viață lungă și de rodnică activitate, și să asociez la urările mele pe toți tovarășii de muncă.

La mulți ani!

1 martie 1968

POMPILIU MACOVEI
Președintele Comitetului de Stat pentru
Cultură și Artă.

CUPRINS

SOMMAIRE — СОДЕРЖАНИЕ — INHALT — CONTENTS

Marea Adunare Națională de la Alba Iulia — 1 Decembrie 1918 . . . 1

STUDII ȘI MATERIALE

I. H. CRIȘAN, Contribuții la problema unității culturii materiale daco-getice	21
<i>Beiträge zur Frage der Einheit der dako-getischen Fachkultur . . .</i>	31
I. WINKLER, Tipurile monetare ale daco-getilor și aria lor de răspîndire (partea I)	33
<i>Die dakisch-getischen Münztypen und ihr Verbreitungsgebiet (I) . .</i>	48
H. DAICOVICIU, Dacii și civilizația lor în secolele I î.e.n.—I e.n. . . .	51
<i>Les Daces et leur civilisation au I-er siècle av. n.è. — I-er siècle de n.è. . . . .</i>	57
C. VÁCZY, Nomenclatura dacică a plantelor la Dioscorides și Pseudo-Apuleius (partea I)	59
<i>Die dakischen Pflanzennamen in den Werken von Dioskorides und Pseudo-Apuleius (I) . . . . .</i>	73
ȘT. FERENCZI, Observații cu privire la sistemul și caracterul așa-zisului „Limes Dacicus“	75
<i>Observations sur le système et le caractère du soi-disant „Limes Dacicus“ . . . . .</i>	98
I. MITROFAN — GH. MOLDOVAN, Castrul roman de la Sighișoara	99
<i>Das römische Militärlager von Sighișoara . . . . .</i>	108
OCT. FLOCA, Monumente epigrafice și sculpturale de la Micia	111
<i>Römische Inschriften und Steindenkmäler aus Micia . . . . .</i>	123
L. DAVID — L. MĂRGHITAN, Monumente sculpturale de la Micia (partea I)	125
<i>Römische Grabdenkmäler aus Micia (I) . . . . .</i>	134
N. LASCU, Știri din arhivele clujene referitoare la inscripțiile romane din Transilvania	137
<i>Notizie dagli archivi di Cluj concernenti le iscrizioni romane della Transilvania . . . . .</i>	142

V. VATĂȘIANU, Un relief medieval enigmatic	143
<i>Ein rätselhaftes mittelalterliches Relief</i>	151
ȘT. PASCU, M. RUSU, P. IAMBOR, N. EDROIU, P. GYULAI, V. WOLLMANN, ȘT. MATEI, Cetatea Dăbica	153
<i>Die Burg bei Dăbica</i>	199
B. DAICOVICIU, Mărturii apusene despre latinitatea și continuitatea românilor (sec. XV—XVIII)	203
<i>Abendländische Zeugnisse über die Latinität und Kontinuität der Rumänen (15.—18. Jh.)</i>	213
ȘT. IMREH — C. MUREȘAN, Un nou izvor pentru cunoașterea vieții satului din Transilvania la sfârșitul sec. XVIII	215
<i>Eine neue Quelle für das Studium des siebenbürgischen Dorflebens im 18. Jh.</i>	226
L. VAJDA, Formarea muncitorimii salariate în industria minieră și metalurgică din Transilvania între 1848—1867	227
<i>Zur Entstehung der Lohnarbeiterschaft im Bergbau und in der Metallindustrie Siebenbürgens zwischen 1848—1867</i>	237
E. GLODARIU, Din activitatea societății „Iulia“ a studenților români la Cluj	239
<i>Über die Tätigkeit der rumänischen Studentenvereinigung „Iulia“ in Cluj</i>	249
A. EGYED, Unele caracteristici ale dezvoltării industriei în Transil- vania la sfârșitul secolului al XIX-lea	251
<i>Die Entwicklung der Grossindustrie in Siebenbürgen am Ende des 19. Jh.</i>	264
M. ROȘCA, Ecoul mișcării memorandiste în dezbaterile parlamen- tului maghiar	265
<i>Der Widerhall der Memorandistenbewegung in den Debatten des ungarischen Parlaments</i>	273
C. ENEA, Aspecte ale descompunerii armatei austro-ungare (dezer- tări și răscoale ale soldaților din Transilvania 1914—1918)	275
<i>Einige Daten zum Zerfall der österreichisch-ungarischen Armee (Desertionen und Aufstände der Soldaten aus Siebenbürgen in den Jahren 1914—1918)</i>	290
I. GĂLL, Lupta muncitorimii din Transilvania — factor de seamă în pregătirea înfăptuirii unirii de la 1 decembrie 1918	293
<i>Борьба пролетариата Трансильвании — важный фактор в подготовке осуществления объединения 1 декабря 1918</i>	309
M. DAN — V. ȘCHIOPU, Opinia publică din România față de acor- dul de la München și consecințele lui	311
<i>Die öffentliche Meinung in Rumänien über das Abkommen von München und dessen Folgen</i>	328
P. BUNTA, Formele și caracterul luptei maselor pentru instaurarea regimului democrat-popular	329
<i>Формы и характер борьбы масс за создание народно — демократического строя</i>	353

GH. ȚUȚUI, Congresul de unificare a Partidului Comunist Român cu Partidul Social-Democrat (februarie 1948)	355
<i>Le congrès d'unification du Parti Communiste Roumain avec le Parti Social-Démocrate (février 1948) . . . . .</i>	366

NOTE ȘI DISCUȚII

N. VLASSA, Sondajul de salvare de la „Gura Baciului“ (...și cite ceva despre cultura vaselor caliciforme în România)	371
<i>Die Rettungsgrabung von „Gura Baciului“ (...und Einiges über die Glockenbecherkultur in Rumänien) . . . . .</i>	379
T. BÄDER, Despre figurinele antropomorfe în cadrul culturii Criș	381
<i>Beiträge zur Kenntnis anthropomorpher Figuren aus der Criș- Kultur . . . . .</i>	388
VL. DUMITRESCU, Cu privire la platformele de lut ars ale locuin- țelor unor culturi eneolitice	389
<i>À propos des plate-formes en terre cuite des habitations des certaines cultures énéolithiques . . . . .</i>	395
I. ORDENTLICH, Depozitul de bronzuri de la Otomani	397
<i>Der Bronzedepotfund aus Otomani . . . . .</i>	404
E. CRIȘAN, Un biberon hallstattian	405
<i>Ein hallstattzeitliches Saugfläschchen . . . . .</i>	408
I. GLODARIU, Tezaurul dacic de la Șarmășag	409
<i>Der dakische Silberfund von Șarmășag . . . . .</i>	417
K. HOREDȚ, Interpretări arheologice	419
<i>Archäologische Deutungen . . . . .</i>	426
E. CHIRILĂ — I. A. ALDEA, Tezaurul monetar de la Dobîrca, sec. II î.e.n.—I e.n.	429
<i>Der Münzhort von Dobîrca, 2.Jh.v.u.Z.—1.Jh.u.Z. . . . .</i>	432
S. JAKÓ, Date privitoare la cercetările arheologice de la Grădiștea Muncelului în anul 1803 (I)	433
N. LUPU, Așezarea daco-romană de la Roșia (jud. Sibiu)	445
<i>Die dakisch-römische Siedlung von Roșia (Sibiu) . . . . .</i>	450
I. I. RUSSU, Note epigrafice. Inscriptii din Dacia Porolissensis	451
<i>Notes épigraphiques (XIe série). Inscriptions de la Dacia Porolissensis . . . . .</i>	469
N. GOSTAR, Unitățile militare din castrul roman de la Tibiscum	471
<i>Die Militäreinheiten im römischen Lager von Tibiscum . . . . .</i>	477
C. POP, Monumente sculpturale romane din Napoca	479
<i>Monuments sculpturaux romains de Napoca . . . . .</i>	489

M. DAVIDESCU — R. FLORESCU, Două plăci de la Drobeta reprezentînd cavalerii danubieni	491
<i>Deux tablettes de Drobeta des chevaliers danubiens</i>	493
A. BODOR, Note asupra artei romane provinciale. Pe marginea cărții prof. J.M.C. Toynbee	495
<i>Remarks on the Roman provincial Art. About Prof. J.M.C. Toynbee's Book</i>	504
D. PROTASE, Observații în legătură cu așezările rurale din Dacia romană	505
<i>Bemerkungen zu den dörflichen Siedlungen im römischen Dazien</i>	511
V. VASILIEV, Vestigii daco-romane din secolul IV e.n. la Suatu	513
<i>Dakisch-römische Spuren aus dem 4. Jh. u.Z. in Suatu</i>	516
N. CHIDIOȘAN — Z. NÁNÁSSY, Un mormînt din perioada prefeudală descoperit la Săcuieni	517
<i>Ein Grabfund des 7. Jh. u.Z. aus Săcuieni</i>	520
I. KORÓDI, Aspecte ale colaborării dintre muzeografi și restauratori	521
<i>The Need and Some Aspects of Collaboration between Museum-graphers and Restorers</i>	532
M. BUNTA, Tiparul sigiliului mare al domnului Țării Românești Pătrașcu cel Bun	533
<i>Das grosse Petschaft des Fürsten der Walachei Pătrașcu cel Bun</i>	538
FR. PAP, Psaltirea lui Dimitrie Pandovici. Contribuție la Bibliografia românească veche	539
<i>Le Psautier de Dimitrie Pandovici. Contribution à l'étude de l'ancien livre roumain</i>	548
M. ȚOCA, Despre fațada bisericii ortodoxe de pe strada Dr. Petru Groza din Cluj	551
<i>Über die Fassade der orthodoxen Kirche in der Dr. Petru Groza-Strasse in Cluj</i>	557
G. A. PROTOPOPESCU, Vestigii ale tradițiilor militare românești în Muzeul de Istorie Cluj	559
<i>Zeugnisse der rumänischen Kriegskunst im Historischen Museum von Cluj</i>	570
V. POP, Din legăturile spirituale ale românilor în secolul XVIII	571
<i>Quelques aspects des liaisons spirituelles entre les Roumains au XVIII-ème siècle</i>	575
P. TEODOR, Contribuția lui Aaron Florian la dezvoltarea istoriografiei naționale	577
<i>Aaron Florian's Contribution to the Development of national Historiography</i>	586
I. KOVÁCS, Problema desființării raporturilor cu caracter feudal în satele de „horticultori“ din Transilvania	587
<i>Über die Frage der Beseitigung feudaler Beziehungen in Gartenbaudörfern Siebenbürgens</i>	592

Ș. POLVEREJAN, Din activitatea Secției din Anvers a Ligii culturale	593
<i>Aspects de l'activité de la Section d'Anvers de la Ligue culturelle</i>	599
V. VESA, Conferința extraordinară a Partidului Național Român din Transilvania (23—24 iulie 1893)	601
<i>Die ausserordentliche Konferenz der National-Rumänischen Partei Siebenbürgens (23.—24. Juli 1893)</i>	608
T. HĂGAN, Contribuția socialiștilor români la înfăptuirea unirii Transilvaniei cu România	609
<i>Contribution des socialistes roumains à l'accomplissement de l'union de la Transylvanie avec la Roumanie</i>	617
V. AVRAM, Un act revoluționar: naționalizarea principalelor mijloace de producție	619
<i>Un acte révolutionnaire: la nationalisation des principaux moyens de production</i>	623
LISTA PRESCURTĂRILOR — ABRÉVIATIONS	625